

# JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Női bűnelkövetők a csecsemőgyilkosságok tükrében**

Szerző:

**dr. Bálint Tünde**

Budapest, 2017.

## I. Bevezetés

A Fiatalok üggyeinek szakjogásza képzése keretében az egyik órán az előadó az előadásában érintette a csecsemőgyilkosság témakörét is, mely bűncselekményt - későbbiekben látni fogjuk - általában a szülő nő követi el. Erre tekintettel feltehetjük azt a kérdést, hogy ki is lehet bűnelkövető? A válasz pedig egyszerű; bárki válhat bűnelkövetővé életkorra, nemre való tekintet nélkül; legyen az férfi, vagy nő, felnőtt korú, fiatalok, vagy akár gyermekkorú személy is. Szakdolgozatom első része azt taglalja, hogy milyen különbségek figyelhetők meg a férfi és a női elkövetők között. Ezt követően a figyelem a női elkövetőkre irányul és azt próbálom általánosságban bemutatni, hogy milyen korosztály és milyen bűncselekményeket követ el.

Napjainkban - szerencsére - már csupán egy-egy alkalommal hallunk olyan esetről, amikor a szülő nő megöli az újszülött gyermekét, azonban a múltban ez a bűncselekmény többször előfordult. A kutatások azt mutatják, hogy csecsemőgyilkosságot, vagy újszülött megölését elkövető nők száma csökken. Az egyes bűncselekmények - így az élet elleni bűncselekmények - megítélése minden időben és minden korban a társadalmi, gazdasági, történelmi viszonyoktól, valamint ezek fejlettségi szintjétől függött. <sup>1</sup> A csecsemőgyilkosság megítélése attól függően változott, hogy az adott kor felfogásában minek tekintették a gyermeket; értékkel nem bíró élőlénynek, vagy értékkel bíró emberi lénynek, akinek az életét már a fogantatástól védeni kell. A történelem során volt olyan időszak, amikor a csecsemőgyilkosság a születésszabályozás eszköze volt és találunk arra is példát, amikor a beteg, vagy fogyatékos szülött gyermek megölését nem büntették, őket úgymond szabad volt megölni vagy sorsukra hagyni.

A csecsemőgyilkosság nélkülözhetetlen eleme a titok, a terhesség eltitkolása a szűkebb környezet (család, barátok) és a társadalom előtt. Kérdés, hogy az idő folyamán megváltozott társadalmi felfogás mellett mi az, az ok, amely miatt a terhesség titokban maradása a szülő nő fő érdeke lenne? Felmerül a kérdés, hogy a XXI. században, amelyben igen fejlett a technika és az orvostudomány, hogy lehet eltitkolni egy terhességet és ezt kilenc hónapon keresztül, hogy nem veszi észre a család vagy a barátok, és ha észre is veszik, nem tesznek semmit, elfogadják a tagadó választ. További kérdésként merül fel, hogy egy anya, miért választja az újszülött gyermek

---

<sup>1</sup> Dr. Kovács Gyula: Az újszülött megölése (Btk. 166/A. §) hatályon kívül helyezése, avagy a ló túlsó oldalára történő átesés tipikus esete <http://hoxa.hu/?p1=cikk&p2=1131> Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 30.

megölését, holott manapság már lehetőség van a gyermek örökbefogadására és az inkubátorprogram lehetővé teszi, azt is, hogy a várandós nő a nem kívánt gyermeket a szülést követően - személyazonosságának felfedése nélkül - a kórházban rendszeresített inkubátorban hagyja.

A csecsemőgyilkosság, mint bűncselekmény szankcionálása is eltérően alakult az egyes büntető törvénykönyvekben. Az újszülött megölése tényállását egyik törvénykönyv privilegizált esetként, míg a másik törvénykönyv pedig az emberölés minősített eseteként kívánta szankcionálni. Véleményem szerint indokolt áttekinteni a Csemegi-kódextól egészen a hatályos szabályozásig az újszülött megölése szankcionálásának törvényi változásait.

A fent említett változásokra tekintettel célszerű a bírósági gyakorlat áttekintése is. Erre figyelemmel az ország különböző területein első - és másodfokon hozott ítéletek során próbálom bemutatni a kialakult bírói gyakorlatot. Ennek során azt, hogy milyen szankciót alkalmaztak a bíróságok, hogy ítélték meg a szülő nőt, mint elkövetőt, továbbá a társadalom, és a szűkebb környezet szerepét, milyen enyhítő körülményeket vett figyelembe a bíróság, és alkalmazta-e az enyhítő szakaszt, ahol lehetősége volt? Az ítéletek során megállapíthatók bizonyos hasonlóságok az elkövető személye, az elkövetés módja és helye, az eltitkolás oka, valamint az újszülött megölésének kiderülése között.

*„A jó anya nevel, nem öl, csak az örült anya pusztít,  
és ő is csak kivételes pillanatokban.”<sup>2</sup>*

## II. A bűnelkövetők

Ki is lehet elkövető? A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) meghatározza, hogy kit tekint elkövetőnek. A Btk. 12. §-a értelmében elkövető a tettes, a közvetett tettes és a társtettes, valamint a felbujtó és a bűnsegéd. A 13. §-a szerint a tettes az lehet, aki a bűncselekmény törvényi tényállását megvalósítja. A tettesség szempontjából megkülönböztetünk közönséges és különös bűncselekményeket. A közönséges bűncselekményeket tettesként bárki megvalósíthatja, életkortól és nemtől függetlenül. A különös bűncselekményeket pedig tettesként csak az követheti el, aki a törvényben meghatározott személyi kvalifikáltsággal rendelkezik, amely kapcsolódhat hivatáshoz, életkorhoz, vagy állampolgársághoz is.<sup>3</sup>

Megfigyelhető, hogy a bűncselekményt általában férfiak követik el, így az összébűnözésen belül a férfi bűnelkövetők aránya magasabb a női bűnelkövetőkhöz képest, azonban vannak olyan bűncselekmények, melyeket általában a nők követnek el. A férfiak bűnelkövetése döntően az egymás közötti versengés körül zajlik, a hatalmi pozíciók megszerzésére és megtartására irányulnak.<sup>4</sup> Több kutatást is végeztek annak megállapítására, hogy, mi a különbség a férfi és a női elkövetők között. Megállapították, hogy a két elkövetői kör vonatkozásában leginkább az áldozatok és a motívumok különböznek. „A férfiak inkább a becsület, az utcai erőszak, a férfiasságuk demonstrálása, konfliktus - és kockázatvállaló személyiségük és más bűncselekmények elkövetésével összekapcsolódva követnek el gyilkosságot. A nők a családi problémák során vagy kapcsolataik fenntartása, megszüntetése esetén ölnek embert.”<sup>5</sup>

A történelem során volt arra példa, hogy bizonyos büntetések csak a női bűnelkövetőkkel szemben voltak alkalmazandók. Általában a női bűnelkövetőkkel szemben alkalmazott büntetés volt a

---

<sup>2</sup> Tamási Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel. Fiatalkorú és fiatal felnőtt emberölést elkövetők kriminológiai vizsgálata, OKRI, Budapest, 2015, 161. oldal

<sup>3</sup> Dr. Busch Béla (szerk.): Büntetőjog, Általános rész, Budapest, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., 2010, 228. oldal

<sup>4</sup> Gönczöl Katalin-Kerecsi Klára-Korinek László-Lévay Miklós: Kriminológia - Szakkriminológia, Budapest, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2006, 555. oldal

<sup>5</sup> Tamási (szerk.) im. 142-143. oldal

vízbefojtás, megégetés, vagy élve eltemetés, és csak az újkor elején kezdték alkalmazni velük szemben az akasztást, azt is igen ritkán. Eredetileg a vízbefojtás kizárólag a nők büntetése volt.<sup>6</sup> Napjainkban a büntetés kiszabása során a bíróság nem tesz különbséget férfi és női bűnelkövető között, azonban megfigyelhető, hogy bizonyos bűncselekmények - mint például az újszülött megölése - esetén a női elkövető vonatkozásában a bíróság alkalmazza a Btk.-ban biztosított enyhítési lehetőséget, és a büntetési tétel alsó határánál enyhébb büntetést szab ki, míg ugyanazon bűncselekmény elkövetésében segédkező férfi elkövetőt a törvényben meghatározott büntetéssel sújtja.

### III. A női bűnelkövetők

Általánosságban azt lehet mondani, hogy a bűnözés a férfiak világa, azonban egy-egy bűncselekmény esetében elmondható, hogy azt általában a nők követik el, tehát bűnözővé válnak. Ilyen bűncselekmény a csecsemőgyilkosság, amelyet általában a szülő nő követ el, a prostitúció, valamint a magzatelhajtás. Több elmélet is született azzal kapcsolatban, hogy a nők miért „tévednek” a férfiak világának tartott bűnözés területére. Pár jelentősebb elméletet a teljesség igénye nélkül ismertetek, azonban megállapítható, hogy az alábbi elméletek egyike sem adott pontos választ arra a kérdésre, hogy mi lehet az oka a nemek közötti különbségeknek.

Cesare Lombroso és William Ferrero úgy gondolták, hogy a nő nem más, mint fejlődésében visszamaradt férfi, s testi felépítése azt mutatja, hogy a férfivel szemben infantilis maradt, tehát a női bűnözőt abnormálisnak tekintették. Lombroso a női bűnözőt szörnyetegnek tartotta, mivel ahhoz, hogy letérjen a tisztességes útról sokkal több gátló erőt kell leküzdenie, mint a férfinak; ilyen gátló erőknek tekinti az anyaságot, az áhítatosságot és a gyengédséget. A női bűnelkövetők között a prostituáltat tekintette született bűnözőnek és úgy vélte, hogy a női karakter veleszületett tulajdonsága a hazugság, így a nő igazságérzete hiányzik, nem tud különbséget tenni igaz és hamis között.<sup>7</sup>

---

<sup>6</sup> Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978, 49. oldal

<sup>7</sup> <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Gil%E1nyi%20Eszter.pdf> Gilányi Eszter: Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól - különös tekintettel a maszkulinitásra, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 23.

Otto Pollack véleménye szerint a nők és férfiak egyenlő arányban követnek el bűncselekményeket, de a nők és férfiak társadalmilag megkövetelt „lovagiassága” miatt ritkábban kerülnek nyilvánosságra, elfogásra vagy éppen börtönbe.<sup>8</sup> Véleménye szerint nincs speciális női büntett-típus - a csecsemőgyilkosság és a prostitúció kivételével -, a nők minden büntettet elkövetnek, de sajátos módon, amely álnokságukban rejlik, hiszen a nővel szemben támasztott elvárások rákényszerítették emócióinak és élettani folyamatainak leplezésére.<sup>9</sup>

Sigmund Freud szerint, ha a nők nem lépnek a nőiesség útjára magatartásuk deviáns lesz, ha pedig megfelelően kifejlődik a nőiségük, gyengébb erkölcsi érzésük miatt kiszolgáltatottá válnak ösztönkésztetéseik iránt.<sup>10</sup>

A liberalizációs elmélet szerint a nők helyzetének közelítése a férfiakéhoz, társadalmi, gazdasági pozícióik és lehetőségeik kiszélesedése következtében megnövekszik a bűnelkövetési alkalmak száma és ezzel együtt az elkövetések is szaporodnak. Rita Simon és Freda Adler álláspontja szerint a nők és a férfiak bűnhöz való viszonya bűnelkövetési hajlama nem különbözik egymástól, ha lehetőségeik is hasonlóak, akkor a férfiak és nők bűnözésben is közelítenek.<sup>11</sup>

Edwin Sutherland véleménye szerint a bűnözés tanult viselkedés és a nők azért követnek el ritkábban bűncselekményeket, mert a neveltetésük során sokkal erősebb társadalmi kontroll alatt élnek.

A fenti elméletek során felmerül a kérdés, hogy milyen bűncselekmények elkövetésében vesznek részt a nők? A múltban voltak olyan bűncselekmények, amelyeket jellegzetesen női bűnelkövetési módoknak tekintettek. Ilyen volt a házasságtörés, a paráznaság, a boszorkányság, a magzatelhajtás, a gyermekölés és a gyermekkítétel. Napjainkban a női bűnözők aránya a vagyon elleni bűncselekmények elkövetésében a legmagasabb, de ezen bűncselekmények esetében is inkább a kevésbé súlyos alakzatoknál figyelhető meg a női elkövetés. Az erőszakos vagyon elleni bűncselekmények elkövetésében a nők aránya alacsony, s ezek esetében inkább részesként, mint

---

<sup>8</sup> Gönczöl-Kerecsi-Korinek-Lévay im., 547. oldal

<sup>9</sup> Dr. Raskó im. 30. oldal

<sup>10</sup> <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Gil%E1nyi%20Eszter.pdf> Gilányi Eszter: Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól - különös tekintettel a maszkulinitásra, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 23.

<sup>11</sup> Gönczöl-Kerecsi-Korinek-Lévay im. 547. oldal

tettesként figyelhető meg. A nők aránya elhanyagolható az erőszakos személy elleni bűncselekmények elkövetésében, amelynek az lehet a magyarázata, hogy a szocializáció során a nők az anyáktól látott női-szerepeket tanulják meg, amely nem tartalmazza az agresszió formáinak elsajátítását és alkalmazását, s így kevesebb a gyakorlatuk a düh, a harag kimutatásában és kezelésében. Mivel az agresszióval ritkán találkoznak, nem alakulnak ki bennük az azzal szembeni elhárítási mechanizmusok sem.<sup>12</sup> Megállapítható, hogy a nők által elkövetett erőszakos személy elleni bűncselekmények egy része életközösségi konfliktusból származó, indulati, emocionális jellegű emberölések, azok kísérletei vagy életveszélyt okozó testi sértések, másik része pedig az újszülöttek sérelmére elkövetett emberölések.<sup>13</sup> A nők által elkövetett emberölések közös vonásaiként jelenik meg, hogy főként szűkebb ismertségi körökben követik el, így sértettként megjelenhetnek a családtagjaik, de főként a partnerük és a gyermekük ellen lépnek fel. További közös vonás, hogy általában nem tervezik meg előre cselekményüket, s azt egyedül, társsal, vagy felbujtóként követik el, s az elkövetés helyszíne általában az otthonuk.

#### **IV. A női és férfi bűnelkövetés jellemző különbségei**

1. A férfiak valamennyi devianciában és bűnözésben magasabb arányban elkövetők, mint a nők (két kivétel mutatkozik a csecsemőgyilkosság és a prostitúció).
2. A nemek közötti különbség leginkább a súlyosabb, élet elleni bűncselekmények esetében figyelhető meg, a bagatell bűncselekmények esetében a különbség kisebb.
3. Az áldozattá válás szempontjából megállapítható, hogy a bűncselekmények tipikus és leggyakoribb áldozatai a férfiak, azonban a szexuális bűncselekmények áldozataiként döntő többséggel a nők jelennek meg.
4. A sértettek vonatkozásában megállapítható, hogy a nők gyakrabban követnek el bűncselekményt a hozzátartozóik, gyerekeik, férfi partnerük ellen, mint a férfiak, azonban a férfiak többször ölnek idegent vagy alkalmi ismerőst.
5. A férfiak által leggyakrabban elkövetett cselekmények a vagyon elleni, politikai, valamint a gyűlölet bűncselekmények.

---

<sup>12</sup> Tamási (szerk.) im. 144. oldal

<sup>13</sup> <http://www.tarki.hu/adatbank-h/nok/szerepvalt/Feherlenke-97.html> Fehér Lenke: Bűnözés és prostitúció, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 30.



6. A kapcsolataik védelme érdekében, valamint érzelmi okokból bűncselekményt leginkább a nők követnek el.
7. A férfiaknál megfigyelhető, hogy fiatalabb korban kezdődik az erőszakos bűncselekmények elkövetése, mint a nőknél.
8. A nőknél a bűnözés időtartama többnyire két ciklusban zajlik, egy fiatalkori 20-30 év között és egy későbbi 45-60 év között, de nem haladja meg a 10 éves időtartamot.
9. A férfiaknál gyakrabban előfordul a kriminális karrier, vagyis az életen át tartó elkövetési magatartás, a többszörös visszaesés.
10. A nőkre sokkal inkább jellemző, hogy a bűncselekményt egyedül követik el, vagy rövid ideig tartó, időszakos csoportban, továbbá a bűnbandákban főként kiszolgálói, kiegészítő szerepet töltenek be, s gyakran a férfiak hatására, kezdeményezésére kerülnek a bűnelkövetési lehetőségek közé.<sup>14</sup>
11. A férfiak az elkövetés eszközüül gyakrabban használnak lőfegyvert, míg a nők elkövetési eszköze legtöbb esetben a kés.

## **V. A csecsemőgyilkosság**

Ahogy a fentiekben már említettem a csecsemőgyilkosság megítélése a kor történelmi, társadalmi és gazdasági változásaitól, valamint attól függött, hogy kialakult-e már egy olyan demográfiai állapot, ahol a gyermek értékkel bírt. E bűncselekmény a fejlettség alacsonyabb fokán álló népeknél nem tartozott az erkölcstelen, a korai rabszolgatartó társadalmakban pedig a jogellenes cselekmények közé. Az ókori társadalmakban megfigyelhető, hogy a családfő joga volt eldönteni azt, hogy az újszülött életben maradjon-e. A történelem során volt olyan időszak - például a spártai állam gyakorlatában -, amikor a nyomorék vagy éppen a szülés után közvetlenül életképtelennek vagy csökkent életképességűnek ítélt újszülöttek megölése általánosan elfogadott szokás illetve hagyomány volt. Az újszülött megölését különböző módokon hajtották végre például szikláról ledobással, vagy vízbefojtással. A gyermekölés a természeti viszonyok között élő népeknél mintegy társadalmi érdeket szolgáló általánosan elterjedt jelenség és egy sajátos gyakorlati népességpolitikai eszköz volt, s végső soron a szükséges népességi létszámarányok biztosítását

---

<sup>14</sup> Gönczöl-Kerecsi-Korinek-Lévay im., 555-556. oldal

szolgált.<sup>15</sup> Meg kell azonban azt is említeni, hogy voltak olyan területek, népek, amelyeknél a csecsemőgyilkosság ismeretlen volt, ilyen volt például az ókori Egyiptom, Új-Zéland és Kambodzsa is.

Figyelemmel arra, hogy a gyermekhalandóság a mindennapi élet velejárója volt, nem csodálkozhatunk azon, hogy a közgondolkodás nem fogadta el azt a gondolatot, hogy a gyermek már magában hordoz egy teljes embert, s ezért élete védendő.<sup>16</sup> A kor gondolkodói úgy vélték, hogy a gyermek értéktelen, nem tud semmit és nincs semmi tapasztalata, s felfogásukban a gyermekkor is az emberi élet legalacsonyabb és legotrombább korszaka volt. Úgy gondolták, hogy a gyermek négy-öt éves korára egy állati lényből emberi lényé válik. A gyermek a középkor végén jelenik meg.<sup>17</sup> A kor emberében kialakult a gyermekekkel szemben egyfajta közöny, amely egészen a XVIII. századig - a fogamzásgátlás megjelenéséig - a társadalom felfogásában jelen volt, s ezt követően jelenik meg a gyermek, mint önmagában értékkel bíró emberi lény.

Kezdetben a csecsemőgyilkosságot nem büntették, majd később - a kereszténység térhódítása és a feudális rend kiépülése után - súlyosbított halálbüntetéssel sújtották a gyermeküket megölő nőket, s csak ezt követően alakult ki a szabadságvesztés büntetésének alkalmazása. Kialakult a gyermekgyilkosságok nemzetközi csoportosítása, amely három csoportot különböztet meg. Az első csoport az újszülöttölés, amely a szülést követő huszonnégy órán belül elkövetett cselekmény. A második csoportba azok a cselekmények tartoznak, amelyeknek sértettjei az egy éves kort be nem töltött gyermekek, ezt nevezik csecsemőgyilkosságnak. A harmadik csoportba az egy éves életkort betöltött gyermekek ellen elkövetett cselekmények tartoznak, amelyeket gyermekgyilkosságnak tekintenek.<sup>18</sup>

A csecsemőgyilkosság napjainkban csak néhány esetben fordul elő - az ismertté vált elkövetők száma általában nem haladja meg az öt főt -, azonban meg kell említeni azt is, hogy a kriminál-

---

<sup>15</sup> <http://hoxa.hu/?p1=cikk&p2=1131> Dr. Kovács Gyula: Az újszülött megölése (Btk. 166/A. §) hatályon kívül helyezése, avagy a ló túlsó oldalára történő átesés tipikus esete, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 30.

<sup>16</sup> Dr. Cseres Judit: Eltékozolt újszülöttek, BM Kiadó, Budapest, 2002, 17. oldal

<sup>17</sup> Dr. Cseres im. 18. oldal

<sup>18</sup> Tamási (szerk.) im. 169. oldal

statisztikai mutatók jelentős bizonytalansági tényezőt rejtenek magukban, vagyis e bűncselekmény vonatkozásában jelentős szerepe van a rejtett elkövetésnek.<sup>19</sup>

Infanticidiumnak, azaz csecsemőgyilkosságnak, a későbbiek során újszülött megölésének nevezzük azt, amikor a szülő nő gyermekét a szülés alatt vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény privilegizált esetként szabályozta az újszülött megölését. E bűncselekmény alanya tettesi minőségben csak a szülő nő lehetett, azonban felmerült a kérdés hogyan alakul a társtetteség és a részesség ebben az esetben. Az kijelenthető, hogy tettesi alapbűncselekmény megvalósítása hiányában nem beszélhetünk részességről sem. Földvári József véleménye szerint, aki akár a szülő nővel együtt társtettesi minőségben, akár a szülő nő részeseként fejt ki tevékenységét, nem az újszülött megölésében volt elmarasztalható, hanem az emberölés társtettesei és részesei voltak.<sup>20</sup> A hatályos Btk. az emberölés minősített eseteként szankcionálja e bűncselekményt elkövető személyt, s ez alapján az emberölés büntetében marasztalja el azt a személyt is, aki a szülő nő ezen bűncselekményében társtettesként vagy részesként vesz részt.

A csecsemőgyilkosságnak több közös vonását is megfigyelhetjük. E bűncselekményt általában fiatalkorú leányanyák követik el, de előfordul, hogy elkövetővé válnak házasságban élő, több gyermekes családanyák is. A fiatalkorú lányoknak általában ez az első terhessége, amely egy alkalmi szexuális kapcsolat eredménye. Mindkét elkövetői körnél megfigyelhető, hogy az elkövető felismerte terhességét, azonban azt nem kívánta, így mindvégig tagadja annak létezését, s ezért nem kér segítséget sem szüleitől, sem házas- vagy élettársától, illetve orvosi, védőnői szolgálatot sem vesz igénybe. A kutatások szerint a szülő nő egyedül, otthon vagy az udvarban hozza a világra gyermekét, azonban annak létezését még születése után is próbálja titkolni, ezért a gyermek elhallgattatására, eltüntetésére törekszik, így a szülés nyomait is próbálja eltüntetni. A legtöbb esetben úgy derül fény az újszülött megölésére, hogy a szülő nő a szülést követően jelentkező vérzéses állapotát a környezete előtt már nem tudja eltüntetni. Az újszülött megölése tényállását ritkán követik el brutálisan, inkább az jellemző, hogy ellátás nélkül hagyják vagy kiteszik a gyermeket, azonban volt olyan eset is, amikor a szülő nő különös kegyetlenséggel ölte meg újszülött gyermekét.

<sup>19</sup> <http://www.jogiforum.hu/publikacio/625> Domjáné Dr. Hajszel Krisztina: Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikálásának nemzetközi és hazai áttekintése, Utolsó letöltés: 2017. 04. 30.

<sup>20</sup> Földvári József, Gondolatok az újszülött megölésének büntetéről, Jura, 2002/1.

Ahogy a fentiekből is kitűnik a titok az a mozzanat, amely a fogantatástól kezdve a szülésig és azt követően is áthatja a szülő nő minden cselekedetét. Attól kezdve, hogy felismeri, hogy terhes arra törekszik, hogy ezt titokban tartsa, így szűkebb környezetének sem árulja el. Úgy gondolja, hogy a gyermek nem létezik és a tagadása olyan erős, hogy azt már ő maga is elhiszi és a környezetére is ilyen hatással van. A teljes tagadásban élő nők úgynevezett disszociatív zavarban szenvednek Margaret Spinelli pszichiáter szerint, amely abban nyilvánul meg, hogy a nők úgy érzik, mintha nem az ő testük lenne, így kívülről szemlélik saját magukat, amely ahhoz vezet, hogy elszakadnak tudatos énjüktől.<sup>21</sup> A születendő gyermeket tárgynak tekinti, így nem alakul ki semmilyen érzelmi kötődés közte és a gyermek között, ezzel indokolható, hogy képes továbblépni - lelkiismeret-furdalás nélkül - úgy mintha nem történt volna semmi.

Ha úgy tekintjük, hogy a szülő nő a terhesség felismerésétől nem az újszülött megölésére készül, akkor felmerül a kérdés, hogy mi oka lehet a szülő nőnek, hogy eltitkolja terhességét? Volt olyan időszak a történelem során, amikor úgy tekintették, hogy a házasságon kívül, tehát egy tiltott kapcsolatból fogant gyermek törvénytelen, amely a későbbiekben megpecsételte mind a szülő nő, mind a gyermek további társadalmi helyzetét. A társadalmi kontroll azt is megkövetelte a házasságban élő nőktől - házastársi kötelességként írta elő -, hogy nemi élet éljenek a házastársukkal, azonban ugyanez a társadalmi kontroll elítélte az erőn felüli gyermekvállalást, tehát a családanyáknak nemi életet kellett élniük, azonban teherbe esniük már nem volt szabad.<sup>22</sup> A leányanyáknál pedig az volt megfigyelhető, hogy a társadalom elítélte a házasság előtti nemi életet, azonban a lányoknál már nem a szüzesség elvesztése jelentette a kritikus pontot, hanem a párkapcsolat elvesztése, s így a kapcsolat megteremtése, fenntartása reményében igyekvő és engedelmes nemi partnerré váltak, azonban nekik sem volt szabad teherbe esniük.<sup>23</sup> A társadalmi kontroll az évek során megváltozott, így napjainkban már nem tesznek különbséget a házasságon belül és a házasságon kívül született gyermekek között, a társadalomban elfogadott, hogy léteznek úgynevezett csonka családok, ahol a gyermeket csak az egyik szülő neveli fel. A házasság előtti nemi élethez való viszonyulás is megváltozott, azonban továbbra is megfigyelhető a szülő nő azon félelme, hogy elveszíti a partnerét és ezért nem lát más megoldást, minthogy titokban megszüljje a

---

<sup>21</sup> Tamási (szerk.) im. 169. oldal

<sup>22</sup> Dr. Cseres im. 111. oldal

<sup>23</sup> Dr. Cseres im. 111. oldal

nem kívánt gyermeket és eltüntesse, így a partnere erről nem szerez tudomást, s ezzel meg tudja védeni a kapcsolatát.

Az Országos Kriminológiai Intézet az újszülött megölésével kapcsolatban 2015-ben kutatást végzett, amelyben az alábbiakat állapította meg. A bűncselekmény általában a tizenhetedik életévét betöltött lányok követik el, akik szakiskolába, vagy szakközépiskolába járnak, átlagos képességűek, hajadonok és vér szerinti családjukkal élnek együtt. A kutatás kitért arra is, hogy ezek a lányok általában mindkét szülővel együtt élnek és testvéreik száma átlagosan kettő.

A kutatók a vizsgálat során elemezték a csecsemőgyilkosságot elkövető lányok kapcsolatait a szüleikkel - anyjukkal, apjukkal - és a tágabb környezettel. Azt állapították meg, hogy a lányok az anyjukkal való kapcsolatot túrhetőnek minősítették, míg az anyák jónak érezték a kapcsolatot a lányukkal, azonban a kutatás szerint nem alakult ki közöttük bizalmas anya-lánya kapcsolat. A kutatásból kitűnik, hogy a bűncselekmény elkövetése után az apák úgy nyilatkoztak, hogy nem büntették volna meg a lányukat, hanem segítettek volna nekik. A tágabb környezettel való kapcsolatot a felületesség jellemzi, amely abban nyilvánul meg, hogy az iskolában többen észlelték a terhesség fennállásának lehetőségét, de a tagadó választ mindannyian elfogadták. A megölt csecsemő apja általában nem tudott arról, hogy az alkalmi szexuális kapcsolat folytán az elkövető teherbe esett, azonban volt olyan eset is, amikor a gyermek apja a szülő nőnek segített a gyermek elpusztításában.

A kutatás alapján megállapítható, hogy a terhesség eltitkolásának két jellemzője van: az egyik, hogy félnek a büntetéstől, a másik pedig a szégyentől való félelem. Félnek attól, hogy családjukra szégyent hoznak továbbá attól, hogy mit szól a családjuk a terhességhez, és az iskolai közeg, hogy reagál rá, ha kitudódik.

Feltárta a kutatás azt is, hogy a lányok mind az iskolában, mind otthon kaptak felvilágosítást, tehát rendelkeztek megfelelő ismeretekkel, azonban egyikük sem tudott a saját testéről helyesen dönteni, ennek oka pedig az lehet, hogy az ismeretszerzés nem személyes, bizalmas kommunikáció során rögzült. A szexuális felvilágosítással kapcsolatban megjelenik a féltés és a büntetés, s

mindenki a szexuális kapcsolat veszélyeiről beszélt nekik a „jó szexről” nem adott nekik felvilágosítást senki.

A kutatás szerint az ítélkezési gyakorlat attól függően változott, hogy milyen volt a nőkhöz való társadalmi-kulturális viszony. Így az ítéletek nagy részében az átlagos büntetés a szabadságvesztés, amelyet a bíróság két évi időtartamra próbaidőre felfüggesztett. A kutatás során beszélgetést folytattak a gyermeküket megölő nőkkel, s azt állapították meg, hogy ezek a nők visszatérnek a családjukba, mintha nem történt volna semmi, férjhez mennek és gyermekeket szülnek, jó anyák lesznek, a környezetük is megbocsát nekik, úgy, hogy nem vesznek tudomást a múltjukról.<sup>24</sup>

Azonban megfigyelhető, hogy a társadalmi megítélés az anya védelmében a következőket sorolja fel:

1. Biológiai mentség, amely magában foglalja a szülő nő mentális állapotát, a szülés utáni különös testi és lelki hormonális változást valamint az anya fiatal korát.

2. A körülményeket, amelyek a gyermekvállalást megakadályozzák, mint például a felkészületlenség, a felvilágosítás hiánya.

3. Az egzisztenciális okok is ide sorolhatók, figyelemmel arra, hogy az elkövetőt általában még a szülei tartják el, velük lakik egy háztartásban és még iskolába jár.

4. A morális megítélésre tekintettel nehezményezik a korai szexuális kapcsolatok létesítését, valamint a partnernélküliséget.

5. A legfőbb oka annak, hogy nem kér segítséget a szégyenérzet és a környezet iránti bizalmatlansága.<sup>25</sup>

Mind a Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve, mind a 3/2013. Büntető jogegységi határozat hangsúlyozza, hogy az újszülött gyermeküket megölő nők esetében vizsgálni kell, azt a különleges állapotot, amely a szülés folytán a nőnél fennáll. Ennek azért van jelentősége, mert ha a szülő nő olyan tudatbeszűkültség állapotba került, amely korlátozta vagy kizárta a beszámítási képességét - vagyis azt, hogy a cselekménye következményeit felismerje, illetőleg, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen - a bűncselekmény elkövetéséért nem büntethető, figyelemmel arra, hogy a Btk. 15. §-a büntethetőséget megszüntető okként szabályozza a beszámítási képességet kizáró

---

<sup>24</sup> Tamási (szerk.) im. 146-151. oldal

<sup>25</sup> Tamási (szerk.) im. 160. oldal

vagy korlátozó kóros elmeállapot fennállását. Az évek során több kutatást is végeztek, amelyben megállapították, hogy csupán egy - egy olyan eset volt, ahol megállapíthatónak találták a beszámítási képességet korlátozó vagy kizáró tudatszűkült állapotot. Általában a beszámítási képességet befolyásoló posztpartum pszichózis vagy depresszió nem közvetlenül a szülést követő percekben alakul ki, hanem a szülés után legalább három nappal kezdődhet és kutatások szerint igen csekély azon nők száma, akiket ez a betegség érinthet.<sup>26</sup>

## **VI. Az újszülött megölése tényállásának változásai a Csemegi-kódextól napjainkig**

Tekintsük át tehát, hogy a történelem során a társadalmi, gazdasági viszonyok változásával, hogyan változott az újszülött megölésének tényállása, mely Büntető Törvénykönyv kezelte privilegizált esetként és melyik az, amely az emberölés minősített eseteként szankcionálta.

A magyar büntetőjogi szabályozás hosszú ideig - egészen a XIX. század elejéig - súlyosbított halálbüntetéssel szankcionálta a gyermekölést elkövetett anyát.<sup>27</sup> Ezt a szankciót csak a későbbiek során váltotta fel a szabadságvesztés - az időleges rabság, időleges fogság - büntetése, melyet csak akkor alkalmaztak, ha a gyermek halálát a terhesség eltitkolása és a segítség hiánya idézte elő.<sup>28</sup>

### **1. A Csemegi - kódex szabályozása**

*„284. § Azon anya, a ki a házasságon kívül született gyermekét a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után szándékosan megöli: öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.”*

Az 1878. évi V. törvénycikk nevesíti az emberölés különös nemeit, így a gyermekölést is. A Csemegi-kódex tehát kiemelte e bűncselekményt az emberölés köréből és privilegizált esetként szankcionálta. Ennek indoka az volt, hogy a figyelem az áldozatról az elkövető nőre terelődött. Az enyhébb elbírálás indoka egyrészt a kor felfogásában, másrészt a szülő nő kivételes pszichés állapotában keresendő. A kor felfogása szerint a házasságon kívül született gyermek törvénytelennek minősült, amelyhez társadalmi rosszallás, megvetés, és előítélet társult, amely

<sup>26</sup> Tamási (szerk.) im. 171. oldal

<sup>27</sup> <http://hoxa.hu/?p1=cikk&p2=1131> Dr. Kovács Gyula: Az újszülött megölése (Btk. 166/A. §) hatályon kívül helyezése, avagy a ló túlsó oldalára történő átesés tipikus esete, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 30.

<sup>28</sup> <http://www.tabunyitogato.hu/cikkek/hianyos-jogszabalyok/csecsemogyilkossag--mint-buncselekmeny.html> Domjánné Dr. Hajzsel Krisztina: Csecsemőgyilkosság, mint bűncselekmény, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 23.

mind a szülő nő, mind a gyermek társadalmi helyzetét annyira kedvezőtlené tette, hogy mindkettőjük megélhetését ellehetetlenítette.<sup>29</sup> A házasságon kívül teherbe esett nőnek a teherbe eséstől a szülésig tartó időintervallumban kialakult olyan pszichés állapota is, az enyhébb elbírálás alkalmazását indokolta, mely annyira megviselte a nőt, hogy az már a gyermeke elpusztításától várta a nyomasztó pszichés érzéstől való szabadulást.<sup>30</sup>

## **2. 1961. évi V. törvény szabályozása**

*„253.§ (1) Aki mást megöl, öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

*(2) A büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés vagy halál, ha a bűncselekményt*

*a) különösen kegyetlen, előre kitervelt vagy sok ember életét veszélyeztető módon,*

*b) nyereségvágyból, avagy más aljas indokból vagy célból,*

*c) hivatalos személy ellen hivatalos eljárása alatt, illetőleg amiatt,*

*d) több emberen vagy visszaesőként követték el.*

*(3) Aki emberölésre irányuló előkészületi cselekményt hajt végre, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

*(4) Aki az embertölést gondatlanul követi el, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*

Az 1961. évi V. törvény szakított a csecsemőgyilkosság Csemegi-kódexbeli privilegizált szabályozásával, és azt az emberölés alapesete körébe vonva szankcionálta. A jogalkotók álláspontja szerint sürgőssé vált e bűncselekmény privilegizálása figyelemmel arra, hogy megváltozott a nők társadalmi helyzete - a nők termelőmunkába, társadalmi és politikai életbe való bevonásával -, a házasságon kívül született gyermek jogállásának megítélése, továbbá olyan társadalmi, gazdasági változások következtek be, mint például a terhesség-megszakítás lehetővé tétele, amellyel megszűntek azok az okok, amelyek a nőket e bűncselekmény elkövetésére készítették.

<sup>29</sup> Földvári József, Gondolatok az újszülött megölésének büntetéről, Jura, 2002/1.

<sup>30</sup> <http://jesz.ajk.elte.hu/meszáros12.html> Mészáros Ádám: Gondolatok az újszülött megöléséről és a gyermeki élet büntetőjogi védelméről, Utolsó letöltés: 2017. 04. 23.



A Legfelsőbb Bíróság 15. számú Irányelve szerint alapos vizsgálatot igényel, hogy az a különleges állapot, amely az újszülött világrahozatalával jár, kihatott-e az elkövető beszámítási képességére. Az Irányelv alapján a jogalkalmazónak figyelemmel kell lennie arra is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az újszülött megölésére, továbbá arra, hogy a házasságon kívül szülő nő esetében a társadalmi rosszállás a tudatilag elmaradott környezetben még olyan súllyal nehezedhetett-e az elkövetőre, hogy az motiválhatja a cselekmény elkövetését. Kimondta az Irányelv azt is, hogy egyebekben nincs társadalmi, erkölcsi és jogi alapja annak, hogy az újszülöttek megölése esetén általánossá váljék a törvényi büntetési tétel legkisebb mértékén aluli büntetések kiszabása.

### **3. 1978. évi IV. törvény szabályai**

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény sem hozott változást az 1961. évi V. törvényhez képest, a gyermekölést továbbra is az emberölés alapesete körében szankcionálta.

A büntető jogszabályok módosításáról szóló **1998. évi LXXXVII. törvény** 40. § kiegészítette az 1978. évi IV. törvényt az újszülött megölésének tényállásával és 166/A. § beiktatásával privilegizált esetként szankcionálta azon női elkövetőket, akik újszülöttjüket ölik meg, továbbá a 39. §-sal az emberölés egy újabb minősített esetét határozta meg, amely sértettként a tizennegyedik életévét be nem töltött személyt jelöli meg.

*„166/A. § Az a nő, aki születő gyermekét a szülés alatt, vagy megszületett gyermekét közvetlenül a szülés után megöli, büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”*

A módosító törvényhez fűzött miniszteri indokolás szerint az ítélezési gyakorlat alapján enyhébb büntetés kiszabás állapítható meg az újszülöttjüket megölő nőkkel szemben, mint az emberölést elkövetőkkel szemben. Az újszülött megölése tényállásának privilegizált esetként való szankcionálásának fő indoka az a körülmény, hogy a szülő nő - különösen a titkolt terhesség esetében - a szülési folyamat során kivételes testi és lelki állapotban van, amely sok esetben a beszámítási képességre is kihatással van, továbbá megfigyelhető a kiskorúak fokozottabb büntetőjogi védelme is. A miniszteri indokolás kitér arra is, hogy az újszülött megölése ugyanolyan

emberölés, mint bármely más természetes személy megölése. A miniszteri indokolás szerint a törvény a szülő nőnek a szüléskori állapotából indul ki, és a privilegizált megítélést erre építi rá, figyelemmel arra, hogy a bírói gyakorlat ezt a helyzetet értékeli akkor, amikor a 166. § szerinti emberölés miatt az enyhítő szakasz alkalmazásával a büntetés alsó határ alatt szabja ki a büntetést. Fentiekre figyelemmel a törvény a két évtől nyolc évig terjedő büntetési tétel meghatározásával keretet ad a büntetés kiszabás számára, anélkül hogy a bírói gyakorlatnak az enyhítő szakaszhoz kellene folyamodnia.<sup>31</sup> A cselekmény privilegizálása során abból indultak ki, hogy a szülési fájdalmak, a szülési folyamatokhoz kapcsolódó szorongások, a kivérzéses sokk miatt a szülő nő fizikai és pszichikai állapota úgy változik meg, hogy nem képes teljes mértékben az akaratának megfelelő magatartás tanúsítására, ítéletalkotása nem jut szerephez, tehát nem mérlegel, csak cselekszik és reménykedik, hogy tettére nem derül fény.<sup>32</sup>

A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló **2003. évi II. törvény** 88. § (1) bekezdés e.) pontja hatályon kívül helyezte az újszülött megölése tényállását, de továbbra is fenntartotta az emberölés minősített eseteként a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére történő elkövetést, így az újszülött megölését az emberölés minősített eseteként szankcionálta 2003. március hó 1. napjától az 1978. évi IV. törvény.

A módosító törvény miniszteri indokolása szerint a jogalkotók az újszülött megölése tényállásának hatályon kívül helyezésével kívánták orvosolni azt az ítélezésben felmerült problémát, amely bizonyos elkövetési magatartások értékelhetőségét lényegében megakadályozta, azaz az általános szabályok szerint többszörösen súlyosabban minősülő emberöléssel szemben a megfelelő büntetőjogi szankció kiszabását lehetetlenné tette, ha a szülő nő az újszülött sérelmére a szülés alatt, vagy közvetlenül a szülés után követi el ilyen módon az emberölést.<sup>33</sup>

Több álláspont alakult ki arról, hogy az újszülött megölése privilegizált esete indokolt-e avagy sem. Mészáros Ádám véleménye szerint indokolt továbbra is privilegizált tényállásként szabályozni az újszülött megölését, figyelemmel az alkotmányossági és elvi alapokra, a nemzetközi kötelezettségekre és európai uniós elvárásokra, illetve a kialakult ítélezési gyakorlatra.

---

<sup>31</sup> A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény indokolása

<sup>32</sup> <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/625> Domjáné Dr. Hajzsel Krisztina: Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikálásának nemzetközi és hazai áttekintése, Utolsó letöltés: 2017. 04. 30.

<sup>33</sup> A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény indokolása

Tanulmányában kifejti, hogy főszabályként a gyermeki élet fokozott büntetőjogi védelmét kell kifejezésre juttatni, de lehetőséget kell adni a szülő nőnek az enyhébb elbírálásra a szülés hatása alatt kialakult különleges testi és lelki állapotára tekintettel, ezzel szemben pedig indokolt a lehető legszigorúbban büntetni azt, aki - a szülő nőn kívüli más személyt - az újszülött, a leges leggyámoltalanabb emberi lény sérelmére követi el az emberölést.<sup>34</sup>

Földvári József is arra az álláspontra helyezkedett, hogy indokolt az újszülött megölése tényállásának privilegizált szabályozása, s véleménye szerint ez csak az elkövető kivételes állapotával indokolható.<sup>35</sup>

Dr. Kovács Gyula véleménye szerint nem tekinthető enyhítő körülménynek a szégyentől, megaláztatástól, a gyermektartás és felnevelés költségeitől való félelem, figyelemmel arra, hogy a házasságon vagy élettársi kapcsolaton kívül gyermeket szülő nő társadalmi megítélése már nem tekinthető negatívnak. Álláspontja szerint a jogalkotó átesett a ló túlsó oldalára azzal, hogy a korábbi szabályozást hatályon kívül helyezte, s ezzel olyan súlyos büntetés kiszabását helyezte kilátásba, amely az elkövetőre nézve méltánytalan hátrányt jelent.<sup>36</sup>

Gálicz Boglárka a fenti véleményekkel ellentétes oldalra helyezkedik és véleménye szerint mivel az újszülött a leggyámoltalanabb teremtés, ezért indokolt a sérelmére elkövetett emberölést a legszigorúbban büntetni, még akkor is, ha az méltánytalan hátrányt jelent az elkövetőre nézve. Álláspontja szerint a szülő nőt sem kellene enyhébb elbírálásban részesíteni, figyelemmel arra, hogy megváltozott a házasságon vagy élettársi kapcsolaton kívül született gyermek jogállásának megítélése, s már a nőknek sem kell rettegniük a közvéleménytől.<sup>37</sup>

#### **4. A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény szabályozása**

A hatályos Btk. nem tartalmaz külön rendelkezést az újszülött megölése vonatkozásában, a csecsemőgyilkosságot az emberölés minősített eseteként szankcionálja.

---

<sup>34</sup> <http://jesz.ajk.elte.hu/meszáros12.html> Mészáros Ádám: Gondolatok az újszülött megöléséről és a gyermeki élet büntetőjogi védelméről, Utolsó letöltés: 2017. 04. 23.

<sup>35</sup> Földvári József, Gondolatok az újszülött megölésének büntetéről, Jura, 2002/1.

<sup>36</sup> <http://hoxa.hu/?p1=cikk&p2=1131> Dr. Kovács Gyula: Az újszülött megölése (Btk. 166/A. §) hatályon kívül helyezése, avagy a ló túlsó oldalára történő átesés tipikus esete, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04. 30.

<sup>37</sup> <http://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/diskurzus/2014/1/g%C3%A1licz.pdf> Gálicz Boglárka: Gyámoltalan életek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban, Utolsó letöltés ideje: 2017. 04.30.

*„160. § (1) Aki mást megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

*(2) A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést*

*a) előre kitervelten,*

*b) nyereségvágyból,*

*c) aljas indokból vagy célból,*

*d) különös kegyetlenséggel,*

*e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére,*

*f) több ember sérelmére,*

*g) több ember életét veszélyeztetve,*

*h) különös visszaesőként,*

*i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére,*

*j) védekezésre képtelen személy sérelmére vagy*

*k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére*

*követik el.”*

A Kúria indokoltnak látta a jogszabályi változásokra figyelemmel a 15. számú Irányelv korszerűsítését, ezért 2013. július hó 8. napján meghozta Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. Büntető jogegységi határozatot, mely továbbra is az ítélkezési gyakorlat egységességének kialakítását szolgálja. A 3/2013. Büntető jogegységi határozat 9. pontjában rendelkezik arról, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett emberölés keretei közé tartozik az újszülött megölésének tényállása is. A jogegységi határozat a jogalkalmazó feladatává teszi annak vizsgálatát, hogy a szülés tartama alatt vagy közvetlenül azt követően fennállt-e az a különleges állapot, amely az újszülött világra hozatalával jár, s ez befolyásolta-e az elkövetőt a cselekménye elkövetésében. Ennek vizsgálata azért fontos, mert

jelentősége lehet a büntetés kiszabása során, továbbá annak is, hogy a szülő nőt milyen ok vezette az ölésre. A jogegységi határozat kitér arra is, hogy a házasságon kívül szülő nő esetében figyelembe kell venni azt is, hogy a magára hagyottság érzése, a szűkebb környezet rosszallásától való félelem olyan motiváló tényező, amely számottevő enyhítő hatást jelenthet. A jogegységi határozat megállapítja azt is, hogy nem alapozza meg a cselekmény előre kiterveletkénti minősítését önmagában az, ha az elkövető titkolja a terhességét, nem tesz előkészületeket a szülésre, s nem vesz igénybe orvosi ellátást, gondozást sem.

Az áttekintést követően megállapítható, hogy az újszülött megölése tényállásának privilegizált esetként történő szabályozása mindig az adott kor felfogása, társadalmi, gazdasági változásai alapján alakult. Megfigyelhető az elmúlt évek jogalkotásában, hogy egyre nagyobb szerepet kapott a kiskorú személyek büntetőjogi védelme, amely megmutatkozik például abban, hogy a Btk. az emberölés minősített eseteként rendeli büntetni azt a nőt, aki újszülöttjét megöli.

## **VII. Az ítélkezési gyakorlat**

A jogalkotási változások után célszerűnek mutatkozik megvizsgálni azt, hogy a fenti szabályozás hogyan alakult a gyakorlatban. Figyelemmel arra, hogy a büntetőeljárás során a személyiségi jogok védelme is érvényesül, ezért a bírósági gyakorlat áttekintéséhez azokat az anonimizált határozatokat vettem alapul, amelyeket közzétettek, így összesen tizenkilenc határozatot találtam, amelyeket a bíróságok 2006-2015 időintervallumban hoztak, tehát ezen tizenkilenc határozatból vontam le következtetéseket. A tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés kapcsán mind elsőfokú, mind másodfokú - és egy harmadfokú - határozatokat is találtam, így ezek felhasználásával próbálom bemutatni azokat a közös vonásokat, amelyek megjelentek a cselekmény elkövetése során, továbbá azt, hogy a bíróság hogyan ítélte meg az emberölés minősített esetét elkövető nő cselekményét, milyen büntetéseket szabtak ki, alkalmazták-e a törvényben biztosított enyhítési lehetőségeket. Születtek olyan határozatok is - öt esetben -, amelyek a tizennegyedik életévét be nem töltött sérelmére elkövetett emberölés büntetnének kísérletében marasztalták el az elkövetőt. Figyelemmel arra, hogy ezen esetek különbözősége csupán abban rejlik, hogy a bűncselekmény eredménye nem következett be ezeket is

az összehasonlítás alapjának tekintetem. A bíróság a legtöbb esetben emberölés büntetében, vagy annak kísérletében marasztalta el az elkövetőt és szabott ki vele szemben büntetést, azonban két olyan ítélet is született, amelyben a bíróság felmentette az elkövetőt az ellene emelt vádak alól. Egyik esetben a bűncselekmény hiányában, a második esetben pedig bizonyítottság miatt került sor a felmentésre.

### **1. Az elkövetői kör**

Hogyan alakul az elkövetői kör ezen ítéletek alapján? Ki követi el a bűncselekményt és hány évesen? Arra tekintettel, hogy a határozatok anonimizáltak, így nagyrészt nem derül ki az, hogy az elkövető hány éves volt, amikor a bűncselekményt elkövette, azonban az ügyszámokból következtetve megállapítható, hogy a tizenkilenc esetből csupán kettő esetben indult meg a büntetőeljárás a tizennyolcadik életévét be nem töltött fiatalok elkövetőivel szemben. Az ítéletek a legtöbb - tizenhét - esetben, tehát a tizennyolcadik életévét betöltött elkövetőkkel szemben születtek. Megállapítható az ítéletek folytán, hogy e bűncselekményt többgyermekes családanyák követték el, s nem egy esetben volt az eltartott gyermekek száma kettőnél több.

Az elkövető nők *családi állapotát* illetően megállapítható, hogy többségük férjezett vagy élettársi kapcsolatban élt és az újszülött megölése azért következett be, mert már nem akartak több gyermeket vállalni ezzel szemben, azonban semmilyen módon nem védekeztek. Megfigyelhető, hogy ezen bűncselekményt nagy arányban hajadon családi állapotú nők is elkövetik, ennek oka pedig az lehet, hogy alkalmi szexuális kapcsolatot létesítenek, amelynek az a következménye, hogy teherbe esnek, azonban a gyermeket nem kívánják. Előfordult olyan eset is, amikor az elkövető a nem kívánt terhességet későn ismerte fel, amikor már nem volt lehetősége arra, hogy a terhességet művi úton megszakítsa, ezért egyetlen lehetőségként a gyermek megölése merült fel a számára.

Érdekes az a körülmény is, hogy volt olyan elkövető, aki már átesett *spontán vetélésen*, vagy volt *művi terhesség-megszakítása* - akár többször is - és mégis amikor felismeri, hogy terhes, nem a terhesség-megszakítás lehetőségét választja, hanem az újszülött megölését - azokat az eseteket ide nem értve, amikor már a terhesség késői felismerése miatt a terhesség-megszakítása már nem lehetséges.

A családi állapottal szoros összefüggésben van az, hogy az elkövetőknek *korábban már született-e gyermekük*. Az ítéletek vizsgálata során az tűnik ki, hogy majdnem az összes elkövetőnek született legalább egy gyermeke. Számomra meglepő volt az, hogy több olyan ítélet is született, amelyből az derül ki, hogy az elkövető nőnek több mint négy gyermeke született, s a következő gyermek megszületését nem kívánva az emberölés elkövetéséhez folyamodik. Ha belegondolunk az elkövető helyzetébe érthető, hogy a sok gyermek eltartása miatt szorongás alakul ki nála, azonban úgy gondolom, hogy ez nem lehet menthető ok arra, hogy a nem kívánt gyermeket a szülő nő megölje, figyelemmel arra is, hogy napjainkban több lehetőség is kínálkozik a helyzet megoldására. Napjainkban egyszerűbben beszerezhetők a fogamzásgátláshoz szükséges eszközök, lehetőség van az örökbefogadásra és létrejöttek olyan szervezetek is, amelyek segítséget nyújtanak a válsághelyzetbe került nőknek.

Ha az elkövetők *iskolai végzettségét* vizsgáljuk az állapítható meg, hogy a legtöbb elkövető az általános iskola nyolc osztályát végezte el, de előfordul egy-egy olyan eset, amikor az elkövető a gimnáziumot, vagy a középiskolát is elvégezte. Az elkövetőkről elmondható, hogy szakképzettséggel nem rendelkeztek, de volt olyan elkövető is, aki valamilyen szakképzettséggel rendelkezett.

Az elkövető személyi körülményei után térjünk át a bűncselekmény elkövetésének jellegzetességeire. Ami mindegyik esetben megjelenik és nélkülözhetetlen része a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés bűncselekményénél *a titkolózás, a tagadás*. Mindegyik esetben az elkövető szexuális kapcsolatot létesít - olykor minden védekezés nélkül - és ebből az aktusból megfogam a nem kívánt gyermek. Az elkövető felismeri, hogy terhes, azonban annak tényét eltitkolja szűkebb és tágabb környezete előtt. Az életmódjukon általában nem változtatnak, ugyanúgy eljárnak dolgozni, mint amielőtt terhesek lettek, úgy tesznek mintha nem történt volna semmi. Volt olyan eset is, hogy nehéz fizikai munkát is végzett az elkövető, holott tudta, hogy áldott állapotban van. A múltban az állapotos nő azért végzett nehéz fizikai munkát, hogy a spontán vetélés bekövetkezzen, így ez a cselekmény a terhesség-megszakítás egyik eszközeként jelent meg, azonban ez napjainkban már nem jellemző. A terhes nő azért végez akár nehéz fizikai munkát is, mert ezzel is próbálja eltitkolni, hogy különleges állapotban van, mert ha nem folytatja megszokott életét, az a szűkebb környezetének feltűnik, és akkor kiderül, hogy

terhes. Mindegyik esetben akár a családnak, akár a tágabb környezetnek feltűnik, hogy az elkövető teste megváltozott és csak sejtik, hogy ez azért lehet, mert gyermeket vár. Ez a sejtés egyik esetben sem válik bizonyossággá, mert amikor a családtagok, vagy a védőnő rákérdez arra, hogy terhes-e, a szülő nő mindig tagadó választ ad, s ezt a kérdezőnek el kell fogadnia, mert az ellenkezőjét nem tudja bizonyítani, s a bizonyosság már csak az eredmény létrejötte után következhet be.

Az eljárásokban tanúként kihallgatták a *családtagokat*, akik úgy nyilatkoztak, hogy nem vették észre, hogy terhes az elkövető, egy esetben azonban a férj is tudott arról, hogy az elkövető gyermeket vár. A *védőnő és a háziorvos* tanúkénti kihallgatása is szükséges a büntetőeljárás során, mert több esetben a védőnőnek tűnik fel az, hogy az elkövető terhes, rá is kérdez, de neki is tagadja áldott állapotát. Ezen tanúk beszámolnak arról, hogy az elkövető nem vette igénybe a védőnői és háziorvosi szolgálatot, nem járt terhes-gondozásra, nem készült fel a gyermeke születésére.

Felmerül a kérdés, hogyan tudja egy nő kilenc hónapig eltitkolni azt, hogy gyermeket vár, figyelemmel arra, hogy egy idő után a környezet számára is látható változások mennek végbe az anya testén. Az erősebb testfelépítésű, molettebb nőknél még elhíhet, hogy nem veszik észre az átalakulást, mert a testükön jelentősebb változás nem következik be, azonban egy vékonyabb testalkatú nőnél legalább a szűkebb környezetnek fel kellene tűnnie, hogy valamilyen változás történt. Arról beszámolnak a tanúk, hogy észrevették, hogy nagyobb lett az elkövető hasa, meghízott, de azon kívül, hogy megkérdezték, hogy terhes-e - és erre tagadó választ adott -, az elhízásnak nem tulajdonítottak jelentőséget, s elhitték az elkövető kitalációit. Az ítéletekből kiderült, hogy az elkövetők különböző hazugságokkal próbálták titkolni terhességüket. Az elkövetők az alábbi indokokat adták elhízásukra, hasuk megnövekedésére: többen állították, hogy betegek, cisztájuk van, amely miatt megnőtt a hasuk, de volt olyan, aki arra hivatkozott, hogy a téli hónapok alatt meg szokott hízni és általában a hasára hízik, továbbá volt olyan is, aki emésztőrendszeri problémákra hivatkozott és hasának megnövekedését azzal indokolta, hogy fel van puffadva. Az elkövetők a ruházódásukkal is próbálják leplezni a testi átalakulásukat, bővebb ruhákat hordanak, amelyekben nem látszik, hogy megnőtt a hasuk.



## **2. A bűncselekmény elkövetésének ideje és helye**

A bűncselekmény *elkövetésének ideje* a szülési folyamat megindulásához kötődik, így a nap bármely időszakában elkövethető. Az újszülöttjüket legtöbb esetben délután és éjjel ölték meg a szülő nők, azonban találunk olyan esetet is, amikor az elkövetésre hajnalban, reggel, a délelőtti órákban és este került sor.

Az *elkövetés helyeként* legnagyobb szerepe a fürdőszobának vagy WC-helyiségnek van, mert a legtöbb bűncselekményt itt követik el, figyelemmel arra, hogy itt indul meg a szülési folyamat. A legtöbb nő újszülött gyermekét lakásának fürdőszobájában ölte meg, de gyakran előfordul a bűncselekmény elkövetése az udvaron, illetve az udvaron található mellékhelyiségben is, mivel az elkövető a szülési fájdalmak megindulásakor elhagyja a házat, titokban, egyedül szülje meg a nem kívánt gyermeket. Egy esetben történt a szülés a garázsban, egy esetben a szobában, és olyan eset is történt, amikor a szülő nő az orvosi ügyelet WC-helyiségében szülte meg a gyermekét.

Érdekes az a körülmény, hogy volt olyan eset, amikor a szülő nő megszülte a gyermeket a fürdőszobában, amely alatt a család a szobában aludt és nem ébredtek fel arra, hogy az elkövető szül. A másik esetben a férj és a barátja a másik szobában tévéztek, amíg a nő megszülte a gyermeket és semmit nem észleltek ebből. Az ítéletekből az is kitűnik, hogy több esetben valamilyen zavaró hanghatást idéznek elő a nők, amíg a fürdőszobában vannak, ezzel is a szülést próbálják leplezni. Ilyen hanghatásként volt olyan nő, aki beindította a mosógépet, de volt, aki megengedte a vizet, azt a látszatot keltve, hogy zuhanyozik vagy fürdik.

## **3. Az újszülöttek**

Említést érdemel az, hogy a világra jött gyermekek többsége élve született meg, egészséges volt, azonban volt egy olyan eset is, amikor a gyermek halva született, továbbá egy esetben, amikor a gyermek koraszülött volt, a szakértők nem tudták teljes bizonyossággal megállapítani azt, hogy a születéskor volt-e a gyermeknek olyan rendellenessége, amely az élettel összeegyeztethetetlen. Többen hivatkoztak arra az eljárás során, hogy a gyermek halva született; erről azonban nem győződtek meg, csupán abból a körülményből feltételezték, hogy a gyermek megszületésekor nem

sírt fel, semmilyen hangot nem adott. Ezt a hivatkozást, azonban a legtöbb esetben a bíróság nem fogadta el, figyelemmel arra, hogy az orvos-szakértők a vizsgálatok során kimutatták, hogy a gyermek születése után fellélegzett, így az orvos-szakértői vélemények rendre megcáfolták az elkövetők ezen állítását. Az ítéletek szerint közel azonos számban szültek a nők fiú- illetve lánygyermekeket.

#### **4. Az elkövető szülés után tanúsított magatartása**

A legtöbb elkövető a szülést követően nem az újszülött gyermek ellátását gondolta a legfontosabb feladatának, hanem azt, hogy a szülés nyomait eltüntesse, a gyermeket pedig elhallgattassa, eltüntesse. A nők a szülést követően kitakarították a fürdőszobát és kimosták a vérrel szennyeződött ruhadarabokat, és megmosakodtak. A szülést követően a nők a gyermekeket különböző módokon próbálták eltüntetni. Két esetben a szülő nő a szülést követően a gyermekét a mosóporos dobozba tette, egyik esetben ezt a dobozt a gyermekkel együtt a szennyvízagnába dobta, míg a másik esetben a gyermeket a fürdőszobában a dobozban megtalálták, azonban életét nem tudták megmenteni. Volt olyan elkövető is, aki a gyermeket egy nejlon zacskóba csomagolta és így tette bele a mosógépbe majd annak tetejét lezárta. Az elkövetők egy része az udvaron, a kertben próbálta elrejtteni az újszülöttet, így történhetett meg az, hogy egy esetben gyomos területen, másik esetben építési törmelékek alá rejtve találták meg a gyermeket, de előfordult olyan eset is, amikor a szülő nő a gyermekét elásta. Több esetben előfordult, hogy a gyermeket törülközőbe, fürdőlepedőbe, vagy plédbe csavarta az elkövető és az ágyon vagy a fürdőszoba padlóján ellátatlanul hagyta, de volt, aki a lepedőbe csavart gyermeket az emésztőgödörbe dobta. Az orvosi ügyelet WC - helyiségében történő szülés után nem sok lehetősége volt az elkövetőnek arra, hogy a gyermeket eltüntesse, így azt a fém-hulladékgyűjtőbe dobta. Két esetben a szülő nő a gyermekét az udvaron lévő mellékhelyiségben szülte meg, így a gyermeket az ürülékbe szülte, ez követően magára hagyta.

#### **5. A halál oka**

Fentiekre tekintettel megállapítható, hogy jellemzően három okra vezethető vissza a halál oka. A gyermekek halálát legtöbb esetben fulladás okozta, amely egyrészt attól következett be, hogy

valamilyen anyagba becsavarták őket és így nem kaptak levegőt, másrészt pedig közvetlenül a szülést követően az árnyékszékbe esett újszülött belefulladt az ürülékbe. A magára hagyatottság, ellátatlanság is nagy részben az újszülött halálához vezetett. A harmadik ok, amely az újszülött halálát okozta a kihűlés, amely összekapcsolódik az ellátatlansággal is, figyelemmel arra, hogy az újszülött a szülést követő hőmérsékletéhez nincs hozzászokva, így ellátása feltétlenül szükséges. Néhány esetben azonban megfigyelhető, hogy az újszülött halálának előidézése érdekében többször bántalmazza a szülő nő a gyermeket, olyan eset is volt, ahol ehhez segítséget nyújt az újszülött apja is, s így társtettesként elkövetik a tizennegyedik életévét be nem töltött sérelmére az emberölés bűncselekményét.

#### ***6. A bűncselekmény elkövetésének motívuma***

Az elkövetők cselekményük elkövetésének motívumaként több okot is megjelöltek, amelyben megjelenik a félelem és a szégyenérzet, valamint volt olyan elkövető is, aki attól való félelmében ölte meg az újszülött gyermekét, hogy azt nem tudja eltartani. Többen hivatkoztak arra, hogy féltek attól, hogy ha kiderül a terhességük az élettársuk el fogja hagyni, ezért titkolták el a terhességet. Volt olyan is, aki félt attól, hogy a település közvéleményében mit fognak róla mondani, továbbá az egyik elkövető azt jelölte meg okként, hogy félt az anyósa újbóli vádaskodásától, miszerint nem az élettársa a születendő gyermek apja.

#### ***7. A beszámítási képesség vizsgálata***

A bíróság minden esetben elrendelte az elkövető elmeorvos-szakértői vizsgálatát, amely arra irányult, hogy az elkövetőnél a szülés alatt vagy azt követően fennállt-e olyan tudatszűkült állapot, amely a szülő nő beszámítási képességét korlátozta vagy kizárta, s erre figyelemmel nem az akaratának megfelelően cselekedett. Az orvos-szakértők az esetek túlnyomó többségében azt a megállapítást tették, hogy sem az orvos-szakértői vizsgálat során sem az elkövetéskor az elkövető nem szenvedett elmebetegségben, gyengeelméjűségben, tudatzavarban, szellemi leépülésben és személyiségzavarban. Megállapították továbbá azt is, hogy a legtöbb elkövető esetében nem észleltek olyan elváltozást, amely korlátozta volna az elkövetőt abban, hogy cselekménye következményeit felismerje, illetve, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjen. Volt olyan eset

is, amikor a szakértők észlelték, hogy az elkövetőnél személyiségzavar, enyhe fokú gyengeelméjűség, vagy beszűkült tudatállapot állt fenn. Két esetben a szakértők kitértek arra is, hogy az elkövető személyiségzavara és értelmi fogyatékosága fennállt a bűncselekmény elkövetésekor is, amely enyhe fokban korlátozta az elkövető beszámítási képességét.

### **8. A szándékosság**

A bíróság az esetek túlnyomó többségében azt állapította meg, hogy az elkövető a bűncselekményt egyenes szándékkal követte el. A Btk. 7. §-a szerint szándékosan követi el a bűncselekményt az, aki a cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik. Az ítéletek indokolásában a bíróság kifejti, hogy az elkövető tudata átfogta, hogy a gyermek ellátatlanságának következménye annak halála is lehet, azonban a szülő nő pontosan ennek az eredménynek a bekövetkezését kívánta. Két esetben a bíróság megállapíthatónak látta azt, hogy az elkövető a bűncselekmény eredményét, tehát a gyermek halálát nem kívánta, azonban belenyugodott abba, hogy e következmény bekövetkezhet.

A bíróság nem fogadta el az elkövetők azon védekezését, hogy nem tudták, hogy mi történik velük, hogy megindult a szülés, figyelemmel arra, hogy nagyrészüik többgyermekes családjában, így az előző szülések folytán tudniuk kellett, hogy a kialakuló fájdalmak szülési fájdalmak és a tolófájások sem azonosak a székelési ingerrel.

### **9. A büntetés kiszabása**

A hatályos Btk. 82. § (1) bekezdése értelmében a büntetési tételnél enyhébb büntetés szabható ki, ha annak legkisebb mértéke a büntetés kiszabásának elveire figyelemmel túl szigorú lenne. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény is tartalmazta ezt a szabályt a 87. §-ában. Az ítéletek elemzése során megállapítható, hogy a bíróságok túlnyomó többsége alkalmazta a büntetés kiszabása során a fenti két törvényben szabályozott enyhítő szakaszt. A bíróságnak lehetősége van arra is, hogy a büntetés végrehajtását a törvényben előírtól eggyel enyhébb vagy eggyel szigorúbb fokozatban állapítsa meg. Az ítéletekből kitűnik az, hogy a bíróságok több esetben is úgy ítélték meg, hogy lehetőség van arra, hogy a törvényben előírtól eggyel enyhébb fokozatot állapítsanak

meg, így fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés helyett a börtönben történő végrehajtást rendelték el. Arra is találunk azonban példát, amikor a bíróság kifejezetten rendelkezik arról, hogy nem látta megállapíthatónak az eggyel enyhébb végrehajtási fokozatot, s így fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte az elkövetőt.

A bíróság a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett emberölés büntetésében vagy büntetének kísérletében bűnösnek talált elkövetőket szabadságvesztés büntetésre ítélte, amelynek végrehajtását általában börtönben rendelte végrehajtani, azonban arra is találunk példát, amikor a végrehajtás fokozatát fegyházban állapította meg a bíróság. A bíróság az elkövetett bűncselekményre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy az elkövető méltatlan arra, hogy a közügyekben részt vegyen, így mellékbüntetésként eltiltotta a közügyek gyakorlásától. A szabadságvesztés időtartamát a bíróság a legtöbb esetben öt évben határozta meg, azonban volt olyan eset, amikor a bíróság hét évi, vagy akár tizenkét évi fegyházbüntetésre ítélte az elkövetőt. A mellékbüntetések tartamát a szabadságvesztés büntetés időtartamával arányosan állapították meg a bíróságok. Az ítéletekből kitűnik, hogy a kísérletet a bíróságok enyhébben szankcionálták. Több esetben megfigyelhető az is, hogy a bíróságok megszüntették az elkövetők szülői felügyeleti jogát, figyelemmel az újszülött gyermekük ellen elkövetett emberölésre.

Három esetet szeretnék bemutatni. Az egyik esetben az elkövető fiatalkorú, aki a gyermek apjának segítségével brutálisan megöli a gyermeket. A másik esetben pedig a szülő nő eszméletének elvesztését követően a gyermek a WC-be fullad, mert sem a gyermek apja, sem a nagymama nem segít rajta. A harmadik esetben a szülő nőt bűncselekmény hiányában felmentették az ellene emelt vád alól.

### **10. Első eset<sup>38</sup>**

Az első esetben az elkövető nő a bűncselekmény elkövetésekor 16 éves és 6 hónapos, míg az újszülött gyermek apja, aki segédkezik a megölésében alig múlt el 18 éves.

---

<sup>38</sup> Pest Megyei Bíróság, mint fiatalkorúak bírósága által 8.Fk.73/2008/116. számú ítélete, alapján, amelyet a Fővárosi Ítéletábrla 1.Fkf.68/2011/20. számú végzésével helybenhagyott.

A fiatalokú lány az általános iskola nyolc osztályának elvégzése után cukrásznak tanult volna, azonban viselkedése miatt meg kellett szakítania a tanulmányait, így újból beiratkozott az általános iskola kilencedik osztályába és magántanulóként vendéglátó ipari szakmát kezdett tanulni, azonban több tárgyból megbukott, ezért évet kellett volna ismételnie, így apja hatására beiratkozott egy szakközépiskolába, azonban tanulmányait nem fejezte be. Szülei élettársi kapcsolatban éltek, azonban ezen élettársi kapcsolat megszűnt, amikor 11 éves volt. Ezt követően édesanyjával élt, azonban amikor anyja újabb élettársi kapcsolatot létesített elköltözött az édesapja élettársának lakásába, majd édesapja lakásába, ahol még egy személy lakott, később ez a személy bérelt egy ingatlant, így hozzá költözött.

Az eljárás során megállapították, hogy az elkövető nem szenvedett az elmeműködés olyan kóros állapotában, amely kizárta volna, vagy kizárná, avagy bármilyen fokban korlátozta volna vagy korlátozná abban, hogy felismerje cselekménye következményeit illetően, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Tényként állapította meg a bíróság, hogy az elkövető már 13 éves kora óta fogyaszt alkoholt és rendszeresen fogyaszt kábítószer, gyógyszer.

A bűncselekmény elkövetésében segítséget nyújtó fiú az általános iskola nyolc osztályát végezte el, tanulmányait azért nem folytatta, mert megbukott és évet kellett volna ismételnie. Az édesapja meghalt, édesanyja egyedül nevelte őt és három testvérét. A bíróság nála sem észlelte az elmeműködés olyan kóros állapotát, amely kizárta vagy korlátozta volna beszámítási képességét.

A két fiatalokú 2006-ban ismerkedett meg egymással, s kapcsolatuk elmélyülése után szexuális kapcsolatot létesítettek, azonban a nem kívánt terhességgel szemben nem védekeztek csupán a közösülés idő előtti megszakításával, amely azonban nem volt mindig sikeres, így a lány teherbe esett, amelyet akkor észlelt, amikor a gyermek megmozdult a hasában. A terhességéről nem szólt sem a szüleinek, sem a párjának. A veszekedések fő témája az volt, hogy a párja még nem akart gyermeket és azzal fenyegette meg, ha teherbe esik, akkor elhagyja, így ettől való félelmében eltitkolta a terhességét. A családjában szülei is gyanakodtak, hogy a lányuk lehet, hogy terhes, azonban ezt mindvégig tagadta.

2007 szeptemberében egyik hétfő reggel erős hasi görcsökre ébredt, amelyek vissza-visszatértek, így alappal feltételezte, hogy azok a szülés jelei. A reggeli órákban törülközőbe burkolózott és kiment a házhoz tartozó garázsba, ahol egy egészséges, életképes kislánynak adott életet, aki megszületése után felsírt. A szülés következtében a gyermek fejjel a szőnyegre esett, amely a gyermek fején bevérzéses sérülést okozott. A szülést követően kétségbeesett, mert szerelme azzal fenyegette meg, ha terhes elhagyja, így elhatározta, hogy megöli a gyermekét, ezért fojtogatni kezdte, ekkor érkezett meg a garázshoz párja, aki megijedt, amikor meglátta a nagy mennyiségű vért és a gyermeket a ruhadarab alatt és felszólította a lányt, hogy tüntesse el a gyermeket, aki ezt úgy értelmezte, hogy ölje meg azt. Így elkezdte a gyermek nyakát szorítani, s amikor a gyermek még jobban elkezdett sírni a fiú elvette tőle és erősen megszorította és megrázta, amely az újszülött sorozatos bordatörését okozta a gerincoszlop mellett mindkét oldalon. A sértett azonban ezt követően sem halt meg így a fiú egy vasból készült kalapácsot adott a lánynak, aki két alkalommal, nagy erővel mellkason ütötte a csecsemőt, aki a bántalmazás során életét veszítette. Ezt követően belecsavarta egy ruhadarabba és ezen keresztül is fojtogatták, majd az ágy fekvőfelülete alá rejtették a gyermek holttestét. A fiú beküldte a lányt, hogy mosakodjon meg, ő pedig elégette a vérrel szennyeződött ruhadarabokat és lepedőt. A fiú anyja látta, hogy véres a víz, így rákérdezett, hogy mi történt, amire a lány azt a választ adta, hogy erősebb volt a menstruációja, azonban édesanyjának már arról számolt be, hogy elvetélt, de állította, hogy jól van. Azonban a lány egyre rosszabbul volt, mert még a placenta nem távozott a testéből, így édesanyja bevitte a kórházba, ahol eltávolították a placentát és kiderült az is, hogy korábban szült. A rendőröknek elismerte, hogy szült és azt is megmondta, hogy hol találják meg a gyermek holttestét. Az orvos-szakértők megállapították, hogy az újszülött halála erőszakos módon következett be az életfontosságú szervek étellel összeegyeztethetetlen sérüléseivel összefüggésben kialakult traumás shock következtében.

A bíróság úgy ítélte meg, hogy a szülő nővel szemben a törvényben előírt legkisebb büntetés is túl szigorú lenne, ezért az enyhítő szakasz alkalmazásával enyhébb büntetést szabott ki, azonban az újszülött apja vonatkozásában nem látott lehetőséget az enyhítő szakasz alkalmazására. Mindkét elkövetőt bűnösnek mondta ki emberölés büntetében, melyet társtettesként követtek el, s szabadságvesztés büntetésre, valamint közügyektől eltiltásra ítélte őket. A fiatalos lányt öt év

szabadságvesztésre ítélte, melyet fiatakorúak börtönében rendelt végrehajtani, míg a fiút hét év szabadságvesztésre, amelynek fegyházban történő végrehajtásáról rendelkezett.

Az ítélet ellen az ügyész súlyosbításért, míg az elkövetők enyhítésért és felmentésért fellebbeztek, azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

### **11. Második eset<sup>39</sup>**

A Győri Törvényszék, mint elsőfokú bíróság az I. r. vádlottat felmentette a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett emberölés büntette miatt, azonban a II. r. és a III. r. vádlottat gondatlanságból elkövetett emberölés vétsége miatt bűnösnek mondta ki és egy év hat hónap fogházbüntetésre ítélte, amelynek végrehajtását három évi próbaidőre felfüggesztette. Az elsőfokú ítélettel szemben az ügyész nyújtott be fellebbezést a vádlottak terhére; az I. r. vádlott vonatkozásában a bűnösség megállapítását és büntetés kiszabását, míg a II. r és a III. r. vádlott vonatkozásában a büntetés súlyosítását indítványozta.

Az I. r. és a II. r. vádlott készültek a gyermekük születésére. Amikor észlelték, hogy elfolyt a magzatvíz, a II. r. vádlott felhívta a mentőket, a III. r. vádlott pedig az I. r. vádlott után ment a WC-helyiségbe - és a szülés alatt végig mellette volt -, így a vádlottak tisztában voltak azzal, hogy a szülési folyamat megindult. Az I. r. vádlott közölte, hogy a baba kicsúszott, amelyet a II. r. és a III. r. vádlott is hallott, s mivel a II. r. vádlott mindvégig tartotta a kapcsolatot a diszpécserrel vele is közölte, hogy a baba kicsúszott és a WC-ben van. A diszpécser felszólította őket, hogy vegyék ki a csecsemőt a WC-ből, azonban ennek egyikőjük sem tett eleget. A bíróság kifejti, hogy a II. r. és a III. r. vádlott tudata átfogta, hogy a gyermek a világra jött, és tudomással bírtak arról is, hogy az ellátatlanság az újszülött halálához vezethet, azonban nem győződtek meg arról, hogy a gyermek miért nem sírt fel, miért nem adott ki hangot. A mentősök a gyermeket a WC-be szorulva, holtan találták, azonban az orvos-szakértői vizsgálat kimutatta, hogy a gyermek élve jött a világra, a tüdőkép átlélegzettséget igazolt.

---

<sup>39</sup> A Győri Ítéletkönyv által hozott Bf.25/2015/4. számú ítélet alapján



Az I. r. vádlott bűnösségének kimondásához szükséges a bíróság szerint a tudati elem megléte, annak hiányában a bűnösséget megállapítani nem lehet. Az I. r. vádlott a szülést követően rosszul lett, elájult, csupán arra emlékszik, hogy a földön fekszik, és a mentősök veszik körül. A bíróság nem látta megállapíthatónak teljes bizonyossággal az I. r. vádlott cselekvőségét, hiszen nem zárható ki, hogy a szülés és annak körülményei következtében olyan pszichés illetve testi állapotba került az I. r. vádlott, amely hátrányosan befolyásolta a tudatos és célirányos tevékenységre való képességét. Fentiekre figyelemmel a bíróság nem látta megállapíthatónak az I. r. vádlott bűnösségét, azonban nem a bűncselekmény hiánya miatt - amely miatt az elsőfokú bíróság felmentette -, hanem bizonyítottság hiánya okából.

A bíróság a II. r. és a III. r. vádlott vonatkozásában vizsgálta a szándékosságot és kifejtette, hogy az elkövető és a sértett között olyan kapcsolatnak kell fennállnia, amely jogi és erkölcsi értelemben is felülmúlja a mindenkitől elvárható segítségnyújtási kötelezettséget, tehát speciális kötelezettség áll fenn. A bűncselekmény elkövetése megvalósulhat mulasztással is, amely abban nyilvánul meg, hogy az elkövető felismeri, hogy elindult egy olyan okfolyamat, amely halálos eredmény bekövetkezésével járhat, azonban nem tanúsít olyan magatartást, amely jogi alapon nyugvó kötelezettségéből ered, holott az eredmény elhárítására megvan a reális lehetősége. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében kifejtette, hogy nemcsak a közeli rokonnak áll fenn gondozási kötelezettsége, hanem a távolabbi rokonnak is terheli, s büntetőjogi felelőssége megállapítható, ezen kötelezettség elmulasztása esetén. A másodfokú bíróság nem fogadta el az elsőfokú bíróság azon okfejtését, miszerint a II. r. és a III. r. vádlott hanyag gondatlansággal követte el az emberölést. Mindkét vádlott felismerte, hogy a szülés megindult és az újszülött a WC-be született, azonban sem a diszpécser utasításának, sem a vérségi kapcsolaton alapuló speciális kötelezettségüknek nem tettek eleget. A halálos okfolyamatot nem szakították meg, azonban mindkét elkövetőnek reális lehetősége lett volna a halál elhárítására. A vádlottak szándékosan nem tettek semmilyen cselekményt a sértett megmentésére, belenyugodtak abba, hogy a halálos eredmény bekövetkezik. Fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét akként változtatta meg, hogy kimondta azt, hogy a vádlottak a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntetettét valósították meg, s mivel új büntetés kiszabása vált szükségessé, a bíróság így az enyhítő szakasz alkalmazásával a II. r. és a III. r. vádlottat öt-öt év

szabadságvesztésre és öt-öt év közügyektől eltiltásra ítélte. A bíróság rendelkezett a szabadságvesztés végrehajtási fokozatáról is, amelyet fegyház fokozatban állapított meg.

## **12. Harmadik eset<sup>40</sup>**

Ebben az esetben az elsőfokú bíróság bűncselekmény hiányában felmentette a vádlottat az emberölés büntetének kísérlete miatt emelt vád alól, azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a vádlottat bűnösnek mondta ki emberölés büntetének kísérletében és két évi börtönbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását három évi próbaidőre felfüggesztette.

Ebben az esetben is megfigyelhető, hogy a vádlott észlelte magán a terhesség jeleit, azonban kifejezetten letagadta azt, hogy áldott állapotban van. Amikor észlelte, hogy megindult a szülési folyamat megkérte szobatársát, hogy hívja a mentőket, majd bement a WC-helyiségbe, ahol megszülte a gyermekét, azonban azt a mentősöknek sem mondta el, hogy mi történik vele. A gyermeket a WC-kagylóba szülte. Az orvos-szakértői vizsgálat megállapította, hogy a gyermek halva született halálának oka magzatvíz belélegzés lehetett, figyelemmel arra, hogy a szervezetében nem találtak a WC-kagylóból származó vizet. A bíróság kifejti, hogy az emberölést kizárólag élő természetes személy ellen lehet elkövetni, a passzív alany létezése nélkül kísérletet sem lehet megállapítani. A bíróság kimondta, hogy az elkövetési tárgy abszolút alkalmatlansága kizárja a védett jogtárgy sérelmét vagy veszélyeztetését, s így sem a bűncselekmény nem jöhet létre és a kísérlet megállapítása is fogalmilag kizárt. Emberölés esetében a tárgy abszolút alkalmatlansága a passzív alany hiányát jelenti. A legfelsőbb Bíróság ezen ítéletében megállapította, hogy a halott ember megölése nem bűncselekmény, hiszen az emberölés védett jogi tárgya az emberi élet, a passzív alany pedig csak élő és természetes személy lehet. A Legfelsőbb Bíróság fentiek alapján a vádlottat az ellene emelt vád alól felmentette bűncselekmény hiányában.

---

<sup>40</sup> A Legfelsőbb Bíróság által hozott Bhar.III.1.155/2011/6. számú ítélete alapján.

## VIII. Befejezés

Egy gyermek megszületése mindenképpen összekapcsolódik a titkolózással. Napjainkban is megfigyelhető az a szokás, hogy a várandós kismama a terhesség felismerését követően nyomban nem közli mindenkivel, hogy gyermeket vár. Általában az áldott állapotban lévő nő a tizenkettedik hét után osztja meg a környezetével a jó hírt. Tehát látható, hogy a titok és a gyermek születése szorosan összekapcsolódik egymással, azonban a fenti esetben a kismama várja, hogy gyermeke világra jöjjön, eljár terhes-gondozásra, igénybe veszi a védőnői szolgálatot, mindent megtesz annak érdekében, hogy gyermeke egészségesen fejlődjön és így jöhessen a világra. A titkolózásra csupán azért kerül sor, hogy később teljes bizonyossággal tudja elmondani, hogy gyermeke fog születni. Az újszülöttjüket megölő nők esetében azonban a titok nem a bizonytalanság miatt keletkezik. Ezek a nők magát a terhesség tényét tagadják, mert úgy gondolják, hogy a gyermek nem létezik, s ha nincs gyermek, akkor nincs semmilyen probléma. Az ő esetükben tehát a titok a különleges állapotuk leplezését szolgálja.

Látható, hogy az évek során az újszülöttjüket megölő nők és az „újszülött-ölés” bűncselekményének száma csökkent. Hogy mi vezetett e bűncselekmények számának csökkenéséhez nem lehet egyetlen okra visszavezetni. Az okokat összességükben kell értékelni, így az újszülöttjüket megölő nők számának csökkenését előidézhette a fogamzásgátlási eszközökhöz való egyszerűbb hozzáférés, az örökbefogadás lehetősége, az inkubátorprogram, továbbá azon szervezetek megjelenése, amelyek a válsághelyzetbe került nők segítségét tűzte ki feladatául. Azonban időről időre mégis előfordul egy-egy eset napjainkban is és az elkövető nők a bűncselekmény elkövetésének indokaként többször említik a párkapcsolat elvesztésétől, illetve a közvéleménytől való félelmet.

Véleményem szerint a XXI. században a jelentős társadalmi és gazdasági változások, a házasságon vagy élettársi kapcsolaton kívül született gyermek jogállásának megváltozása, valamint a környezet véleménye - azzal való egyre felületesebb kapcsolat miatt - az újszülött gyermekét megölő nő számára a fenti indokok nem szolgálhatnak magyarázatként a bűncselekmény elkövetésére. Véleményem szerint napjainkban az orvostudomány és a szociális rendszerek fejlődésével, kiépülésével olyan lehetőségei vannak a várandós nőknek, amelyek mellett nem indokolható meg az, hogy végső elkeseredésében a nő az újszülött gyermeke ellen forduljon. Egyetértek Gálicz

Boglárka azon okfejtésével, hogy a tizennegyedik életévét be nem töltött sértett sérelmére elkövetett emberölést - s ezen belül az újszülött megölését is - a szülő nővel szemben is szigorúan kell alkalmazni, figyelemmel arra is, hogy e minősített esetről a sértett életkora az irányadó. Volt olyan eset, amikor a bíróság az újszülöttjét megölő nőt bűnösnek találta a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett emberölés büntetében, s tizenkét év szabadságvesztésre - amelynek végrehajtását fegyházban rendelte végrehajtani - és tíz év közügyektől eltiltásra ítélte. Az elsőfokú bíróság igen súlyos büntetést szabott ki az elkövető szülő nővel szemben, azonban az előterjesztett fellebbezéssel szemben a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Egy ítélet alapján azonban nem lehet azt állítani, hogy a bíróságok szakítanak a korábban kialakult ítélkezési gyakorlattal, s szigorúbb büntetésekkel szankcionálják a bűncselekményt. Azonban azt sem szabad elfelejteni, hogy a büntetéskiszabás a bírói megítéléstől is függ, ezért a bíró szubjektív megítélése érvényesül akkor, amikor a sértett életkorát, vagy a szülő nő különleges testi és lelki állapotát részesíti előnyben.

### **Felhasznált irodalom:**

- Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú Irányelv
- Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. Büntető jogegységi határozat
- Tamási Erzsébet (szerk.): Különös kegyetlenséggel. Fiatalkorú és fiatal felnőtt emberölést elkövetők kriminológiai vizsgálata, OKRI, Budapest, 2015
- Dr. Busch Béla (szerk.): Büntetőjog, Általános rész, HVG-ORAC Lap - és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2010
- Gönczöl Katalin-Kerecsi Klára-Korinek László-Lévay Miklós: Kriminológia-Szakkriminológia, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2006
- Földvári József: Gondolatok az újszülött megölésének büntetéről, Jura, 2002/1.
- Dr. Cseres Judit: Eltékozolt újszülöttek, BM Kiadó, Budapest, 2000
- Dr. Raskó Gabriella: A női bűnözés, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978

### **Jogsabályi hivatkozások:**

- A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről szóló 1878. évi V. törvény
- A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény és indokolása
- A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény és indokolása

## Interneten fellelhető tanulmányok:

- <http://hoxa.hu/?p1=cikk&p2=1131> Dr. Kovács Gyula: Az újszülött megölése (Btk. 166/A. §) hatályon kívül helyezése, avagy a ló túlsó oldalára történő átesés tipikus esete
- <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Gil%E1nyi%20Eszter.pdf> Gilányi Eszter: Gondolatok a női bűnelkövetés lélektani aspektusairól - különös tekintettel a maszkulinitásra
- <http://www.tarki.hu/adatbank-h/nok/szerepvalto/Feherlenke-97.html> Fehér Lenke: Bűnözés és prostitúció
- <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/625> Domjáné Dr. Hajszel Krisztina: Az infanticidium, azaz a csecsemőgyilkosság kodifikálásának nemzetközi és hazai áttekintése
- <http://www.tabunyitogato.hu/cikkek/hianyos-jogszabalyok/csecsemogyilkossag--mint-buncselekmeny.html> Domjáné Dr. Hajszel Krisztina: Csecsemőgyilkosság, mint bűncselekmény
- <http://jesz.ajk.elte.hu/meszáros12.html> Mészáros Ádám: Gondolatok az újszülött megöléséről és a gyermeki élet büntetőjogi védelméről
- <http://blszk.sze.hu/images/Dokumentumok/diskurzus/2014/1/g%C3%A1licz.pdf> Gálicz Boglárka: Gyámoltalan életek, avagy a csecsemőgyilkosság és az abortusz összehasonlítása a büntetőjogban

## Felhasznált anonimizált határozatok:

- Bács - Kiskun Megyei Bíróság 11.B.483/2007/19. számú ítélete
- Komárom - Esztergom Megyei Bíróság 6.B.70/2009/40. számú ítélete
- Borsod - Abaúj - Zemplén Megyei Bíróság 12.B.352/2007/49. számú ítélete
- Szekszárdi Törvényszék 3.B.28/2013/10. számú ítélete
- Veszprém Megyei Bíróság 1.B.237/2007/4. számú ítélete
- Vas Megyei Bíróság B.436/2005/28. számú ítélete

- 4.B.7/2015/12. számú ítélet
- Nyíregyházi Törvényszék 2.B.916/2011/7. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf.I.555/2007/7. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Bf. II.871/2013/8. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 1.Fkf.2012/2010/6. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 4.Bf.136/2010/9. számú ítélete
- Győri Ítéltábla Bf.25/2015/4. számú ítélete
- Szabolcs - Szatmár - Bereg Megyei Bíróság 3.B.99/2007819. számú ítélete, amelyet a Debreceni Ítéltábla Bf..I.127/2008/4. számú végzésével helybenhagyott
- Győri Törvényszék B.58/2014/26. számú ítélete, amelyet a Győri Ítéltábla Bf.65/2014/8. számú végzésével helybenhagyott
- Kecskeméti Törvényszék 2.B.209/2015/23. számú ítélete, amelyet a Szegedi Ítéltábla Bf.I.719/2015/4. számú ítéletével megváltoztatott
- Pest Megyei Bíróság 8.Fk.73/2008/116. számú ítélete, amelyet a Fővárosi Ítéltábla 1.Fkf.68/2011/20. számú végzésével helybenhagyott
- Legfelsőbb Bíróság Bhar.III.1.155./2011/6. számú ítélete